N°. 31. Donderdag 3 Aug. 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats*wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

PERSKRONIEK.

INHOUD: *Land en Volk* over het onafhankelijkheidseeuwfeest van Nederland. — De heer G. NYPELS in *Land en Volk* over de slavernij in Ned.-Indië. — *Het Vaderland* in zijn *Indisch Bijblad* over de Jav. Bank. — Het *Alg. Handelsblad* over de Timor-kwestie.

Onder het hoofd „1813" komt in L. en V. van den 28en Juli een entrefilet voor, dat voor Nederland al volle aandacht verdient, maar waaraan voor Indië in het bijzonder nog beteekenis is te hechten. Inderdaad, als niet zonder uitstel flink en doortastend tot handelen wordt overgegaan, zal van een koloniale afdeeling voor een tentoonstelling in 1913 niets groots en indrukwekkends kunnen worden gemaakt. L. en V. schrijft:

Hoe staat het toch met de plannen om in 1913 het eeuwfeest van Nederland's herkregen onafhankelijkheid te vieren? Er zou dan o.m. een groote tentoonstelling georganiseerd worden. Wil dit inderdaad iets van meer dan klein-Hollandsche beteekenis worden, dan moest men reeds aan de regeling met volle kracht bezig zijn. Hoe langer men met een inzet op flinke schaal wacht, hoe enger de uitvoering zal moeten worden. Twee jaren voor het geheel, plannen en uitvoeren, van een groote tentoonstelling is al bedenkelijk weinig.

***

In Land en Volk van Zaterdag 29 en Maandag 31 Juli wijdt de heer G. Nypels een paar hoofdartikels aan de vraag: Waar bestaat in Nederlandsch-Indië nog slavernij?

Schrijver begint met te zeggen:

„Wanneer bij het regeeren de warmte van het hart aan het hoofd zijn frischheid beneemt, kunnen prachtige wetten geschonken worden, die bij de uitvaardiging geestdriftigen weergalm vinden bij het volk, maar die op teleurstelling uitloopen voor allen, zoodra het hoofd de koelheid heeft terug gekregen, die onvermijdelijk noodig is tot juist oordeelen.

Dit wordt telkens ondervonden, waar een regeering, met een imperatief: „er zij licht!" meent plots een duisternis van eeuwen te kunnen herscheppen in vol licht. Een der meest sprekende voorbeelden van een dergelijke uiting van onmachtigen machtswil was wel het dozijn decreten van 27 April 1848, waarin de Fransche tenietdoeners der maatschappelijke misstanden, de afschaffing van ingewortelde gebruiken op een aangegeven datum afkondigden, en tevens de instelling van heilbrengende nieuwigheden eveneens op een nabijliggende dagteekening uitvaardigden. Van dit dozijn had één tot inleiding: „Aangezien de slavernij een onmiskenbare verkrachting vormt van het republikeinsche dogma: vrijheid, gelijkheid en broederschap", verder: „aangezien de koloniën geroepen zijn voortaan alle publieke rechten van de natie deelachtig te doen worden"...... het decreet schafte dan natuurlijk de slavernij bij tooverslag af. Thans zit dit decreet nog niet tot daadzaak omgezet in alle Fransche koloniën!

Dat dergelijke besluiten niet alleen tot stand komen in de drift eener revolutie, bewijst de Nederlandsche wet van 7 Mei 1859, die, in navolging van het Fransche voorbeeld, verklaarde: „uiterlijk op den 1sten Januari 1860 is de slavernij in geheel Nederlandsch-Indië afgeschaft." Zij sprak aldus, niettegenstaande de regeering het onvermogen van Frankrijk om zijn wil door te voeren, had kunnen waarnemen; het voorbeeld werd dan ook niet alleen gevolgd in den vorm van het voorschrift, maar ook in de niet-naleving van de uitvoering.

Na 1 Januari 1860 toch is herhaaldelijk er op gewezen, dat de slavernij in Oost-Indië nog geenszins tot het verleden behoort.

— — — — — — — — — — —

Wie bescheid vraagt aan het Kol. Verslag moet zoeken onder het eigenaardige of oneigenaardige hoofd: Bijzondere rechten. Volgens de laatste aflevering, worden nog slaven aangetroffen in Tapanoeli (Soematra), Pasir (Borneo), Bali, Flores, Soemba, de Solor- en Alorarchipels. In enkele andere gewesten bestaat nog pandelingschap. Uit de toegevoegde inlichtingen en cijfers moet blijken, dat de slavernij slechts in geringen omvang voorkomt en dat het gouvernement zich met ernst beijvert om haar te zetten in een pandelingschap, dat afkoopbaar is, of door andere middelen de slaven tot vrijen te maken. Bedenkt men hierbij, dat ons gezag zich tegenwoordig in de O.-I. bezittingen tot in de binnenlanden van de groote en kleine eilanden daadwerkelijk wil doen gelden, dan zou uit de officieele opsomming op te maken zijn, dat de slavernij, voor zoover bekend, inderdaad beperkt is tot de aangewezen overblijfselen van den eenmaal over geheel den archipel woekerenden misstand, en dat zij er een spoedig verdwijnen nabij is.

Onlangs is echter van onverdachte zijde een aanklacht uitgesproken, waaruit blijkt, dat ook elders nog wel degelijk slavernij bestaat, onder bescherming van ons bestuur.

In de Java Post beantwoordt de missionaris Geurtjens de vraag: „bestaat er nog slavernij op de Kei-eilanden?" met deze woorden: „Ja en geenszins tot glorie van de edele Compagnie, die hier toch al zoolang haar bestuur gevestigd heeft en de slavernij lang niet meer heet te dulden onder haar moederlijk bestuur. Niet alleen wordt de slavernij hier geduld, maar ook door de regeering gehandhaafd: zij erkent en beschermt de rechten van den meester over zijn slaaf".

Inderdaad, de regeering erkent de rechten. Zij doet dit voor de slavernij in het algemeen al door haar in het officiëel verslag te brengen onder het hoofd: „bijzondere rechten". Zij beschermt die ook, door den toestand in de Kei-eilanden in het officiëel rapport te verzwijgen en zoodoende aan de inwerking der openbaarheid te onttrekken, terwijl zij ter plaatse mede helpt, door weggeloopen slaven aan hun meesters terug te bezorgen."

Na nog aan de hand van pastoor Geurtjens op het een en ander gewezen te hebben, komt schrijver tot het besluit:

„Nu een katholiek missionaris op het voortbestaan van dezen pesthaard gewezen heeft en zijn artikel overgenomen is in De Banier, het Christelijk weekblad voor Ned.-Indië, dat onder zijn vaste medewerkers nog steeds den heer H. Colijn, minister van oorlog, kan vermelden, nu zal voor den toestand op de Kei-eilanden de belangstelling wel verkregen zijn, die het begin is van ernst tot uitroeiing der kankerplek. Maar daarmede is niet weggenomen het wantrouwen, gewekt door de verzwijging van het voortbestaan der slavernij in die streek. In geschriften van ouderen datum was op het bestaan gewezen; uit de mededeeling van Geurtjens blijkt, dat de aandacht van bestuur te Ambon een zestal jaren geleden weer schuchter over den toestand is heen gegleden; waarom is daarover dan verzwegen in de paragraaf, die jaar na jaar in het Kol. Verslag een overzicht moet geven van den omvang van dit „bijzonder recht" in den archipel?

Hierdoor is het geloof geschokt in de volledigheid van de officiëele gegevens, hierdoor is het noodig gemaakt bij de regeering er op aan te dringen niet alleen waarheidjes te rapporteeren, maar zich te beijveren de waarheid, de volle waarheid, te antwoorden op de vraag, die het opschrift vormt van mijn artikel. Het durven, het willen bekennen van die waarheid is ook een der middelen om de uitroeiing der slavernij te bespoedigen en om zekerheid te krijgen, dat in den Nederl.-Indischen Archipel geen slaven het eeuwfeest zullen meevieren van de afschaffing der slavernij in geheel Nederl.-Indië op 1 Januari 1860!"

***

In zijn Indisch Bijblad bespreekt Het Vaderland van 31 Juli j.l. onder den titel: **Indië Vooruit** het Verslag van de Javasche Bank over het boekjaar 1910/11, en zegt dat het belangrijke bijzonderheden geeft omtrent den vooruitgang en vooruitzichten van handel en nijverheid in Ned.-Indië.

Tijdens een kort verblijf van den president der Bank ter Westkust van Nieuw-Guinea, werd aldaar de verwachting geuit, dat bij een deskundige exploitatie der daar aanwezige oerbosschen nog goed profijt met de rubberwinning te verkrijgen zou zijn.

Bij Kaimana, liggende 18 uur stoomens ten Zuiden van Fak-fak, is als het ware een nieuw gebied opgelegd, nu de Pakket-vaart heeft besloten met ingang van Januari van dit jaar maandelijks een boot langs die plaats te sturen; een menigte producten: rotan, damar, rubber, kan thans uit de rijke oerwouden in de buurt van Kaimana zijn weg naar de wereldmarkt vinden, terwijl die goederen tot dusver bij gebrek aan scheepsgelegenheid zoo goed als onvervoerbaar waren.

Ook dichter bij de middelpunten van handel wachten zeer vruchtbare streken op ontwikkeling door kapitaal: Celebes, Ceram bieden duizenden en duizenden hectaren land aan, geschikt voor land- en boschbouw van allerlei aard. In die uitgestrekte deelen, thans nog zoo schaars bevolkt en eerst korten tijd meer bekend, en onder geregeld bestuur gebracht, ligt een arbeidsveld voor nog wel honderd jaar voor het grootkapitaal.

Gaarne en met nadruk tot Nederlandsche kapitalisten zeggen wij het den president van de Javasche Bank na: Mogen wij spoedig beleven, dat men ook daar de hand aan het werk slaat.

Ook in de pas gepacificeerde streken van Celebes is reeds goed werk verricht: op plaatsen, alwaar voor eenige jaren nog werd gevochten heerscht thans volkomen rust, en de welvaart neemt zichtbaar toe. Goede leiding kan ook dit eiland met zijn ferme bevolking tot een der beste deelen van ons Indië maken.

Op sommige plaatsen als Saleijer, Palopo en Palima in de golf van Boni is de bevolking in die enkele jaren reeds welvarend geworden; voortdurend moet de Pakketvaart haar scheepsruimte voor die trajecten vergrooten; de Javasche Bank moet steeds meer kapitaal voor die streken afstaan.

Vooral Saleijer is rijk geworden door de coprah; het bezit aan contant geld op dat kleine eiland wordt thans geschat op bijna 5 millioen gulden. Het verslag vestigt voorts de aandacht op een feit van groote beteekenis voor Ned.-Indië, n.l. de rol, welke het buitenlandsch kapitaal in den laatsten tijd daar is gaan spelen.

De bank heeft getracht een onderzoek in te stellen naar de grootte van het aldus in Indië uitgelegd kapitaal; ook het Nederl.-Indisch Landbouw-Syndicaat deed dit. Dit laatste kwam tot een totaal van ongeveer 170 millioen nominaal en 150 werkelijk gestort kapitaal, waarvan 120.4/10 Engelsch, 7 Chineesch, 20.7-10 Fransch-Belgisch en 1.2/10 Duitsch geld; de bank zelf komt tot een totaal van 160 millioen. Veel genoegen deed het ons, zegt de red., door de bank te hooren verklaren, dat zij zich niet rangschikt onder degenen, die deze toevloeiing van vreemd kapitaal zoozeer afkeuren, maar dat zij het een heugelijk verschijnsel acht, dat de groote nog sluimerende krachten van onzen archipel mede met behulp van vreemd kapitaal tot de ontwikkeling komen.

Het is zeker mogelijk, dat hier en daar wel eens verwikkelingen hieruit zullen voortkomen, ook zijn er ontegenzeglijk verscheidene zaken van een speculatief karakter opgezet, die thans reeds de kiem in zich dragen van latere mislukking, zoodat ontevredenheid met daaraan gepaarde wrijving niet zal uitblijven; de quaestie van gebrek aan werkkrachten zal nog meer zorg gaan baren: alles te zamen genomen zullen onze koloniën dien tijd van „Hochkonjunktur" met de onvermijdelijke naweeën moeten doormaken. Er mag echter verwacht worden, dat ten slotte Ned.-Indië door den steun van soliede buitenlandsche beleggers en door ernstigen arbeid van buitenlanders zeer vooruit zal kunnen gaan, en dat het zich mede daardoor steeds nauwer zal kunnen aansluiten bij het groote wereldverkeer, indien de Indische regeering en haar ambtenaren het geluk mogen hebben met tact hun weg te kiezen tusschen de goede en slechte elementen en in den tijdelijken terugslag, welke noodzakelijk moet volgen op deze „boom" periode.

Het gebied in onze koloniën, hetwelk nog op ontwikkeling wacht, is nog zoo ontzaglijk groot, dat wij de eerlijke hulp van buitenlandsch kapitaal met waardeering mogen aanvaarden.

Hoewel wij dat gevoelen volkomen deelen, zouden wij toch nog meer tot dankbaarheid gestemd zijn, als het Nederlandsch kapitaal, in plaats van zich te begeven in vele speculaties in vreemde fondsen, met even veel energie als het vreemde geld neiging had getoond tot ontwikkeling van onze eigen bezittingen te willen medewerken.

Men ziet, er ligt nog een ruim arbeidsveld open voor Hollandsch kapitaal en Holl. geestkracht.

⁂

In het A l g. H a n d e l s b l a d van 31 Juli j.l. (Avondblad) vinden wij een artikel betreffende de Timor-kwestie, met een kaartje van het eiland. Wij ontleenen daaraan het volgende:

In den laatsten tijd is herhaaldelijk Timor ter sprake gebracht met het oog op verwikkelingen, die zich daar moeten hebben voorgedaan met onze Portugeesche naburen.

Sedert de Hollanders zich in 1619 op dat eiland vestigden, waar reeds honderd jaar te voren de Portugeezen zich hadden nedergezet, is het tusschen beide natiën op dat eiland niet altijd pays en vree geweest.

Herhaaldelijk werden na de vestiging der Hollanders te Koepang in het westen van het eiland door de in het landschap Oeikoesi gevestigde z.g. zwarte Portugeezen of Portugeesche kleurlingen, oorspronkelijk van Larantoeka op Flores afkomstig, pogingen in het werk gesteld om de Hollanders van Timor te verdrijven.

In 1749 vereenigden zich de zwarte met de, te Lifauw gevestigde blanke Portugeezen en sloten zij Koepang met eene groote overmacht in. De plaats werd echter ontzet, de overmacht van den vijand daarbij grootendeels vernietigd en de macht der Portugeezen in West-Timor voor goed gebroken.

Het verval der Oost-Indische Compagnie, de onrustige tijden, die aan het Engelsch tusschenbestuur voorafgingen, en de moeilijke toestand, waarin het Hollandsch bestuur zich bevond bij de overneming der bezittingen in Indië, boden den Portugeezen op Timor de gelegenheid, ons zooveel mogelijk afbreuk te doen.

Zoo hadden zij zich van Atapoepoe meester gemaakt, waaruit zij echter door den resident Hazaart, denzelfde, die onder het Fransch bestuur steeds de Nederlandsche vlag te Koepang had doen wapperen, werden verdreven.

Sedert kwamen nog herhaaldelijk geschillen tusschen Nederland en Portugal op Timor voor, welke eindelijk leidden tot een tractaat, dat 6 October 1854 te Lissabon werd gesloten, doch eerst vijf jaar later werd geratificeerd.

Hierbij zag Portugal af van alle aanspraken op de rondom Timor gelegen eilanden, uitgezonderd Kambing. Verder bleef Oeikoesi met Noimoeti aan Portugal en Maoekatar aan Nederland.

Reeds in 1851 was de voorloopige overeenkomst tusschen de Nederlandsche en Portugeesche commissarissen op Timor gesloten, maar het verzet daartegen in Portugal zelf was oorzaak, dat het definitief tractaat eerst in 1854 in een wetsontwerp kon worden belichaamd, dat ter goedkeuring aan de Staten-Generaal werd aangeboden.

In de zitting van 21 Juni 1854 werd het wetsvoorstel echter door de Tweede Kamer verworpen.

Dr. J. G. F. Riedel, oud-resident van Timor, merkte in de „Indische Gids" van 1895 Dl. II blz. 905 terecht op:

„Dusdanige verwikkelingen kunnen, niettegenstaande de beste regelingen tusschen Nederland en Portugal, waaraan de hoofden en bevolking zoo vrij zijn zich niet te storen, noch door het Portugeesche, noch door het Nederlandsche gezag op Timor voorkomen worden — en wel vanwege beider volslagen onmacht."

Sedert is de toestand van het gezag op Timor, in beide gebiedsdeelen, aanmerkelijk verbeterd, maar de heer Riedel wees nog op een anderen factor, dien van onwil van Portugeesche zijde.

Bekend is, dat de afstand van den zoogenaamden „Archipel de Solor", aan Nederland den trots der Portugeezen op het eiland Timor ten zeerste heeft gekrenkt. Nu nog wordt deze handeling van de Lissabonsche regeering door hen streng afgekeurd, en tracht het Portugeesch gezag te Timor Deli op allerlei wijzen het bepaalde bij tractaat van 1859 te ontduiken.

Als een staaltje van het optreden der Portugeezen deelde de heer R. mede, dat de radja van Likusan op grond van vermeende rechten op de negoriën Erana en Kolana op het eiland Ombaai daar de Portugeesche vlag heesch. Deze werd in 1880 bij een bezoek van den heer Riedel als resident van Timor aan genoemde negoriën neergehaald, en de Nederlandsche geheschen. Daarvan werd den gouverneur van Timor Delhi kennis gegeven, maar in plaats dat deze den radja van Likusan verbood zoo iets te herhalen, werd door dezen op instigatie van Portugeesche ambtenaren wederom de vlag van Portugal te Erana en Kolana geheschen.

Het zou ons te ver voeren alle geschillen na te gaan, die zich na de sluiting van het tractaat van 1859 op Timor voordeden.

Genoeg zij het, dat eindelijk van weerszijden de wenschelijkheid werd ingezien om tot een betere grensregeling te geraken.

Nadat eene in 1893 ingestelde commissie in het jaar daarop verslag had uitgebracht, werd den 1en October 1904 een nieuw grensverdrag tusschen Nederland en Portugal te 's-Gravenhage gesloten.

Dit verdrag, den 19en October 1908 te 's-Gravenhage geratificeerd bracht, om o.i. voor Portugal alleszins afdoende redenen, niet den door velen gewenschten afstand van Oeikoesi door Portugal aan Nederland, doch verkreeg eerstgenoemd land Maucatar (Maoekatar) in ruil voor de enclave Noimoeti, die aan Nederland werd afgestaan met nog een paar landschapjes.

Art. 4 van dat verdrag bepaalde o.a.:

Het gedeelte van de grens tusschen O' Kussi—Ambenu en de Nederlandsche bezittingen, zal binnen een zoo kort mogelijk tijdsverloop worden opgemeten en op het terrein worden uitgezet.

Met bekwamen spoed zette een Portugeesch-Nederlandsche commissie zich voor deze grensuitzetting aan het werk, toen plotseling het bericht kwam, dat de commissie haren arbeid had gestaakt wegens een gerezen moeilijkheid, die in D e J a v a b o d e, volgens een aanhaling in de I n d. G i d s, als volgt uiteengezet werd:

„Het punt, waar de commissie de opneming staken moest, was bij een riviertje, aan de Oostzijde der enclave, genaamd Oë Seman. Nu moet dit beteekenen: Oë (eucalyptusbosch) van Seman en de naam zijn van het Oostelijk gelegen terrein, terwijl het riviertje Keboen of Leos zou heeten. De Nederlandsche commissie wilde den geest van het tractaat volgen en deze onjuistheid van term door een toelichting ophelderen. De Portugeezen vonden er echter aanleiding in om eene ongeveer 7 K.M. Oostelijk gelegen grens te vragen, waar een riviertje, de Oël (rivier) Seman zou stroomen. Daarmede zoude een stuk van

het destijds op de kaart als betwist gebied aangeduide terrein aan Portugal komen, terwijl in 1904 bij de besprekingen de bewuste strook uitdrukkelijk voor Nederland werd geëischt, en anders de onderhandelingen zouden worden afgebroken."

(In het tractaat is sprake van Oè Sunan als de zijrivier van de Noël Bilomi.)

Waar in de eerste berichten omtrent verwikkelingen tusschen Portugal en Nederland op Timor sprake was van de bezetting van het betwist gebied door Portugeesche troepen, had dit dus blijkbaar betrekking op bedoelde strook.

Nu schijnt het wel niet aan eenigen twijfel onderhevig te zijn, dat tusschen de staking van den arbeid der grenscommissie, de volgens de laatste maandverslagen weer meer voorkomende invallen van bewoners van het Portugeesch gebied, de daarbij waargenomen weinig sympathieke houding van Portugeesche ambtenaren en het eindelijk agressief optreden van deze laatsten eenig verband moet worden gezocht.

De heer Riedel kon nog spreken van onwil en van de onmogelijkheid om grensgeschillen te voorkomen, wegens volslagen onmacht van Portugal en Nederland tegenover de bevolking. Maar het laatste Koloniaal Verslag getuigde er nog van hoe door samenwerking van Portgal en Nederland en 't hoofd van Oeikoesi eene einde werd gemaakt aan het optreden van een rooverbende, die van Oeikoesi uit een aanval had gedaan op ons bivak bij de kampong Worak.

In een enkel bericht, dat wij in de Indische bladen aantroffen, zagen wij melding gemaakt van de onderstelling, dat tusschenkomst van eene vreemde mogendheid niet vreemd zou zijn aan het huidig optreden van Portugeesche zijde op Timor, dat door ons in vorengenoemd verband werd beschouwd.

Wij zijn zoo vrij te betwijfelen, dat hier aan officiëele of officieuze inmenging van eenige vreemde mogendheid moet worden gedacht. Toch is het ons bekend, dat particulieren uit den vreemde wel degelijk belangstellen in dien uithoek van den Indischen archipel en van die belangstelling blijk gaven, zooals dr. Emil Carthaus in de Globus van 27 Oct. l.l., toen hij het Portugeesch bestuur ten koste van het Nederlandsch bestuur in de hoogte stak.

Het is dus mogelijk, dat er van zekere, noch officiëele, noch officieuze zijde, getracht werd — en met succes — de tusschen Nederland en Portugal op Timor eindelijk verkregen goede verstandhouding te verstoren, in de hoop in troebel water te kunnen visschen.

De onlangs in de Portugeesche grondwet opgenobepaling, dat het gebied van het rijk zal zijn dat wat Portugal bij de oprichting der republiek bezat, heeft echter alle hoop doen verdwijnen voor hen, die met het oog op de Portugeesche financiën meenden dat het land van Hendrik den Zeevaarder nog wel eens er toe zou kunnen komen, afstand te doen van een der overblijfselen van een groot koloniaal rijk.

Het „j'y suis, j'y reste" ook voor Timor-Delhi van kracht, wordt in Nederland zeker gewaardeerd en wij vermeenen, dat het voor beide landen, nu een onverdeeld bezit van het geheele eiland is uitgesloten de aangewezen weg is om niet in de kaart te spelen van hen, die het politieke vischwater willen vertroebelen ten eigen bate.

Er is voor beide landen als koloniseerende mogendheden op Timor nog wel iets anders en beter te doen dan elkander ten genoege zeker van anderen in het haar te zitten.

Uit de O.-I. Mail.

Cholera en pest zijn, volgens de laatste mailberichten, nog niet uit N.-I. geweken; te Batavia en ter Sumatra's Westkust heerscht nog altijd eerstgenoemde ziekte, terwijl Malang en Kediri steeds besmet blijven door laatstgenoemde.

Dr. De Vogel is voorgoed naar Batavia vertrokken. Met de leiding der pestbestrijding in den Oosthoek is thans belast de inspecteur dr. Terburgh en met de dagelijksche leiding in het Malangsche dr. De Raadt.

In de epidemie-ordonnantie is een artikel ingelascht, luidend:

In plaatsen of streken, waar een of meer gevallen van pest onder menschen of ratten zich hebben voorgedaan, is het hoofd van plaatselijk bestuur in bijzondere gevallen, te zijner beoordeeling, bevoegd om na ingewonnen geneeskundig advies, gebouwen, zoo bewoonde als onbewoonde, en vaartuigen op kosten van den lande te doen ontratten.

Over het algemeen schijnt de gezondheidstoestand nog veel te wenschen over te laten, vooral onder de Inlanders is het sterftecijfer in den laatsten tijd bijzonder hoog. Op Batavia bedroeg dit meer dan 14 procent per jaar. Er wordt nu gelukkig ernstig gedacht o.a. aan afwatering van Batavia, waarvoor regeeringshulp is toegezegd.

De ontwerp-begrooting voor 1912. — Door alle Indische bladen werd thans gepubliceerd het „Indisch ontwerp" voor de begrooting van Ned.-Indië voor het jaar 1912.

Dit is de eerste maal, dat de Regeering tot de publicatie van dit ontwerp, 't welk tot dusver geheim gehouden werd, is overgegaan.

Bekend gemaakt zijn echter alleen de ontwerpen, waarvan zeker is, dat de minister ze tot de zijne maakt. Sommige belangrijke ontwerpen zijn dus niet opgenomen.

Het ontwerp wijst de volgende eindcijfers aan:

Uitgaven in Nederland	f 39,477.392.—
„ „ Indië	„ 222,936,668.—
Totaal	f 262,414,061.—
Middelen in Nederland	f 25,905,605.—
„ „ Indië	f 205.638.305.—
Totaal	f 231.543.910.—

Mocht echter gevolg gegeven worden aan de nog aanhangige voorstellen, dan worden de eindcijfers:

Uitgaven in Nederland	f 40,527,393.—
„ „ Indië	„ 224,138,813.—
Totaal	f 264,666,206.—
Middelen in Nederland	„ 25,905,605.—
„ „ Indië	„ 205,638,305.—
Totaal	f 231,543,910.—
Nadeelig verschil	„ 33,122,996.—
Na aftrek van de buitengewone uitgaven ad f 25,800,120 en de buitengewone ontvangsten ad f 594.546 wordt verkregen een nadeelig verschil van	f 7,916,722.—
en na aftrek bovendien van de uitgaven voor maatregelen in het belang van de economische ontwikkeling ad f 10,288,408 een voordeelig verschil van	„ 2,371,686.—

Na een beredeneerde splitsing van uitgaven en middelen komt de ontwerper der begrooting eindelijk tot de slotsom, dat de raming van de gewone middelen die van de gewone uitgaven met f 2,371,686 overtreft en dat tegenover een stijging van die uitgaven met f 19,056,569 staat een vermeerdering van de inkomsten met f 19,678,445.

De toeneming van de uitgaven houdt dus ongeveer gelijken tred met de stijging der middelen."

De voorgestelde bestuursuitgaven zijn onder meer hooger voor 1912 dan in 1911: voor gevangeniswezen f 530.000, pensioenen enz. f 587,000, inlandsch bestuur f 356,000, politie f 170,000, onderwijs f 1,087,000, armwezen f 154,000, burgerl. geneesk. dienst f 389,000, traktementen B. O. W. f 50,000, burgerlijke gebouwen f 2,813,000, bevloeiïngswerken f 194,000, Oorlog f 427 000, Marine (scheepvaart), f 1,800,000.

De buitengewone uitgaven zijn hooger o.a. voor bevloeiïngswerken f 360.000; haven van Makassar, Soerabaja, Semarang en Tandjong Priok respectievelijk f1.000.000; f 282.000; f1.000.000 en f 1.663.000.

Voor de economische ontwikkeling is uitgetrokken f 10 millioen tegen f 7 millioen over dit jaar.

Wat de middelen betreft, wordt gerekend op een hoogere opbrengst aan:

Belastingen	f 4,166,000.—
Monopolies	„ 6,691,000.—
Producten	„ 2,392,000.—
Bedrijven	„ 4,065,000.—
Andere middelen	„ 2,365,000.—

Onder de voorgestelde maatregelen komen o.a. voor: opheffing van afd. B. van gymnasium Willem III en instelling van studiebeurzen voor hen, die niet in staat zijn uit eigen middelen de studie in Nederland te bekostigen. Een vijftal beurzen, elk van f 1000, zou worden ingesteld. Verder oprichting eener technische dagschool te Batavia.

Bij deze begrooting wordt verder voorgesteld over te gaan tot den bouw van een nieuw algemeen burgerlijk ziekenhuis, gecombineerd met een nieuwe school voor inlandsche artsen.

Overbrenging van het departement van Oorlog naar Bandoeng.

Verbouwingen en nieuwe werken te Batavia voor huisvesting van departementen.

Lotsverbetering van de inlandsche ambtenaren, f 500.000. Verhoogd worden de bezoldigingen der patih's, de traktementen der wedana's en de onderdistricthoofden krijgen huishuurindemniteit.

De Gouverneur-Generaal naar Soerabaja. — De gouverneur-generaal zal, naar de Javabode van welingelichte zijde verneemt, in het eind van dit jaar een bezoek aan Soerabaja brengen.

De Timor-kwestie. Hierover zijn de Indische bladen slecht te spreken. Alle klagen over de geslotenheid der Regeering ten deze. Het Soerabajasch Handelsblad vernam, dat aanvankelijk aan het opperbestuur door de Indische regeering was voor-

gesteld om op Timor schoon schip te maken, door er een zelfstandig bataljon heen te zenden. Veertien dagen geleden antwoordde de minister van Koloniën, dat tegen Portugal of tegen de Portugeezen zelf niet mocht worden geageerd; het opperbestuur keurde evenwel goed, dat twee compagniën werden gezonden om een einde te maken aan de ongeregeldheden van Portugeesche zijde. De loop der zaken op Timor heeft zich, zooals bekend is, op een andere wijze ontwikkeld.

Ongeveer vier maanden geleden werden 200 negersoldaten naar Timor gezonden en twee maanden later weer 200; volgens de laatste berichten hebben onze troepen thans ook een toegang tot een Portugeesche enclave bezet. De versterkingstroepen vertrokken hedenmorgen in goede orde per Van Riebeeck van Soerabaja.

De J a v a b o d e van 20 Juni j.l. schreef:

Naar wij vernemen, staan — gelijk trouwens reeds uit de onsamenhangende geruchten en berichten der laatste dagen wel kon wordeen afgeleid — Hollandsche en Portugeesche troepen op Timor inderdaad tegenover elkaar.

De Portugeezen hebben het Nederlandsche grondgebied geschonden, daarop troepen gelegerd en bentengs opgericht. En dat niet op één, maar op verschillende plaatsen.

Ten eerste in het vroeger door ons genoemde Lakmaras, het landschap, dat in de laatste maanden gedurig aan invallen van Portugeezen had blootgestaan, die er moordden en roofden.

Dit Lakmaras bestaat, wij wezen er een vorige maal reeds op, uit een smalle strook gronds, gedeeltelijk tusschen Portugeesch gebied geënclaveerd. Gelijk in het telegram van onzen Soerabajaschen correspondent staat vermeld, loopt daarlangs de eenige weg, die den romp van ons grondgebied met het landschap Maoekatar verbindt. Dit Maoekatar, dat overigens geheel door Portugeesch gebied is geënclaveerd, werd bij het in 1904 met Portugal gesloten, doch nog niet tot uitvoering gekomen verdrag aan dat land afgestaan.

Op Maoekatar heeft Portugal dus voorloopig nog geen recht — op Lakmaras kan het in het geheel geen aanspraken doen gelden.

In dat Lakmaras nu is het, dat de Portugeezen een benteng hebben gebouwd, waarmede zij ons den weg naar Maoekatar versperren.

Behalve in Lakmaras, hebben zij echter nog in het ten Westen van de aan de Noordkust grenzende, hun toebehoorende enclave Oefkoessi, op Nederlandsch gebied posten gevestigd. De Bilomrivier aan de grens zijn zij overgetrokken en hebben op een plaats, Toean Baba geheeten, en op aanmerkelijken afstand van die plaats gelegen een met geschut gewapende benteng opgericht.

Ook in het zuidelijk van de Bilomi gelegen Haoe Meni hebben zij hetzelfde gedaan.

De voor dit doel van Dilly naar Oeikoessi gezonden troepen zijn door den gouverneur, Filomeno de Camara, persoonlijk derwaarts overgebracht.

Er kan dus geen twijfel aan bestaan, of de scheiding der grenzen is bepaald op bevel van de Portugeesche autoriteiten geschied en niet enkel het gevolg van het persoonlijk — later wellicht te desavoueeren — initiatief van ondergeschikte ambtenaren of officieren.

In de buurt van de grens van Oeikoessi ligt kapitein Voskuyl.

Wij beschikken daar over circa 120 man. Langs de hoofdgrens, waaraan ook Lakmaras is gelegen, doet de rest van onze beschikbare troepen dienst.

Behalve negersoldaten, gebruiken de Portugeezen inlandsche militie, z.g. Moradores, die met achterladers zijn gewapend. Een bijzonder krijgshaftigen troep moeten zij niet vormen.

De bedoeling der Portugeezen schijnt te zijn daden van souvereiniteit, ook op deelen, waarvan zij bij de in 1904 tot een einde gekomen onderhandelingen hadden afgezien, te oefenen, ten einde daar wederom aanspraken op te kunnen doen gelden.

Gelijk van zelf spreekt is het zenden van Nederlandsche troepen naar Timor geen daad onzer regeering, welke geheel op zichzelf staat. Men kan wel begrijpen, dat de diplomatie zich sedert geruimen tijd met de zaak bezig houdt. Tot gunstigen uitslag schijnen die onderhandelingen vooralsnog niet te hebben geleid, anders ware het zoover niet gekomen.

In het B a t. N b l. lezen wij: „Via Den Haag moet ons het bericht bereiken, dat er op Timor, voor zoover bekend, nog geen botsingen zijn voorgekomen tusschen Nederlandsche en Portugeesche troepen. En ware het niet, dat Reuter de daarover loopende geruchten wereldkundig had gemaakt, dan zou het communiqué der Nederlandsche regeering vermoedelijk nog achterwege gebleven zijn ook!

De Indische regeering zwijgt nog altijd in zeven talen of er meer troepen zullen gaan, zooals men beweert, of er gevochten zal moeten worden, en zoo ja, waarom, wat de aanleiding is geweest tot het conflict, — wij behoeven het niet te weten. Later vernemen wij het misschien via Den Haag of, wie weet, via Londen."

Landbouwonderwijs. 30 Juni jl. heeft te Bandoeng een conferentie plaats gehad tusschen de directeuren van landbouw, H. J. Lovink, van B.B. D. Tollenaar en van O. E. N., mr. dr. M. S. Koster. De

FEUILLETON.

Alb. Vogel in Soerakarta.

In het tijdschrift „Buiten" (22 Juli j.l.) geeft de heer Alb. Vogel een fraai geïllustreerde beschrijving van een groot feest in den kraton des Soenans van Solo, n.l. het zoogenaamde Garebeg moeloet (verjaardag van Mohammed), door den schrijver persoonlijk bijgewoond „dank zij de zeer groote vriendelijkheid van... resident Schneider".

Veronderstellende dat een aantal lezers van dit blad er prijs op stellen te weten op welke wijze zoo'n feest wordt gevierd, nemen we de hoofdzakelijken inhoud van het artikel van den heer V. over.

Des morgens om negen uur verzamelden zich alle officiëele Europeesche en Inlandsche autoriteiten in de prachtige residentswoning. Daar ontmoetten elkander Mangkoe Negoro, in zijn kolonelsuniform met hoofddoek, de officieren van het garnizoen, de civiele ambtenaren, en voorts vele hooggeplaatste Javanen, Chineesche overheden, Arabische Songelies en enkele particulieren. Zoo vormde zich de stoet, en met den resident en den garnizoenscommandant, baron Van Heerdt aan het hoofd, die beiden plaats namen in 's keizers statierijtuig, trokken wij naar den Kraton. Nog buiten de omwalling zagen wij den Rijksbestuurder in deemoedige houding met gevouwen handen, op de hurken zitten; hij, de in waarheid machtigste man van het geheele rijk, maar die toch op zulk een feest, evenals 's keizers broeders, voor hem kruipen moet langs den grond.

Door de poorten gaande zagen wij rechts en links eere-legioenen opgesteld, Inlandsche lijfgarden, bewapend met oude snaphanen en aangevoerd door Inlandsche prinsen. Wij onderscheidden vijf of zes verschillende uniformen met hooge mutsen of steken bovenop den hoofddoek, veelkleurige attila's en om de beenen sarongs. Ingeleid door een keizerlijken prins trokken wij voort tot aan de pendoppo waar de Soenan ons opwachtte.

Hij heeft een aristocratisch fijn besneden gezicht, hij droeg toen een prachtige sarong met een zwart fluweelen baadje, waarop reusachtige diamanten knoopen, terwijl het hoofd gedekt werd door een witte fez.

Als dikke dauwdruppels viel een snoer diamanten uit zijn haar op den schouder. Zijne handen wemelde van ringen. De voeten staken in zwart fluweelen muiltjes met enorme juweelen gespen. Hij was bezaaid met decoratiën. Kortom, hij scheen de prins uit het sprookje.

Arm in arm met den resident, en onmiddellijk gevolgd door zijn hofstoet, ging hij ons voor naar de tweede en grootste pendoppo. Daar stond een gouden stoel voor den resident. De zetel voor den Soenan wordt overal achter hem aangedragen. Het is een prachtige troonzetel; toch is deze niet hooger dan de stoel waarop de resident plaats neemt. Beide zetels zijn precies even hoog. Dit wordt zorgvuldig gecontroleerd. In het oog van den Javaan gaat het hooger of lager zitten gepaard aan meer of minder macht, vandaar dat de regeering op deze nietige kleinigheid let.

Er doet een verhaal de ronde, dat de Soenan eens rijksdaalders onder de pooten van zijn troonzetel had laten aanbrengen om tòch boven den resident uit te steken. Voor de juistheid van dit feit durf ik echter niet instaan.

Intusschen kwamen de Europeanen op een carré van stoelen te zitten, onder het losbranden van eeresalvo's en de tonen van vier Inlandsche muziekkorpsen.

Die melange van 4 ronsebonsen en kanonschoten was nu juist niet uitermate geschikt om het trommelvlies te streelen.

Langzamerhand echter kwam een einde aan die geluidsrevolutie en speelde elk korps op zijn beurt. Het Wilhelmus weerklonk en daarna hoorden wij de klagende melancholieke en toch zoo melodieuze klanken van den gamelan.

Dàt was heel mooi. In het midden de keizer en de resident. Wij Europeanen op stoelen om hen

regeeringsadviseur, de heer Boes, was ook ter conferentie aanwezig, meldt de Preanger Bode.

Gezamenlijk hebben de heeren, die in verband met onderwijszaken te Bandoeng waren, een bezoek gebracht aan de kweekschool voor inl. onderwijzers.

De heer Lovink is Zaterdagmorgen naar Soerabaja vertrokken, terwijl de heeren Tollenaar en Boes nogmaals een bezoek aan genoemde school brachten.

Voor zoover het blad kon nagaan, betreft het hier een reorganisatie van het inlandsch onderwijs.

De a.s. onderwijzers wil men een cursus doen volgen in landbouwzaken te Buitenzorg, welke cursus in de Poeasa-maand zou worden gegeven.

Eerst later zal er sprake van kunnen zijn een examen in dit vak af te nemen, aangezien men nog niet weet, welke eischen aan de candidaten moeten worden gesteld.

Aan bovenstaand bericht kon de Preanger-Bode nog het volgende toevoegen: Bestaat eenerzijds het denkbeeld om, als gezegd, de europeesche onderwijzers gedurende de Poeasa-maand een landbouw-cursus te doen volgen te Buitenzorg, anderzijds wordt het denkbeeld geopperd een leeraar van de landbouwschool te Buitenzorg naar Bandoeng te doen komen, om aan de kweekschool de goeroes in landbouwkennis te onderwijzen, opdat dezen dan weer de goeroes-desa het noodige bij kunnen brengen. Men zal tusschen beide denkbeelden moeten kiezen. In verband met dit laatste, wordt de heer W. M. Gutteling te Buitenzorg genoemd, die dan naar Bandoeng zou worden gedetacheerd om het onderwijs hier aan de kweekschool te geven. Zondag hebben de heeren Koster en Boes, in verband met deze onderwijskwestie, nog een onderhoud gehad met dr. Hazeu, die met ziekteverlof tijdelijk te Lembang vertoeft.

Het Vezelcongres moet een groot succes zijn. Aan De Javabode ontleenen wij:

Maandagavond (3 Juli) had in den schouwburg te Soerabaja de officieele opening van het vezelcongres plaats, bijgewoond door ongeveer 150 belangstellenden, waaronder ook dames.

De heer Lovink nam het woord en herinnerde er aan, dat vóór ongeveer 5 jaar het gouvernement ook aan particulieren in overweging gaf, een studie betreffende de vezelcultuur te maken. Het Landbouwsyndicaat droeg den heer Ottolander het houden van een congres op. De vezelcultuur is nu pas in opkomst, behalve dan de katoen- en kapokcultuur.

Volgens het oordeel van den heer Lovink is belangrijke uitbreiding mogelijk, wanneer door nationale en internationale voorlichting betere begrippen zullen doordringen. De voorbereiding van dit congres, zooals deze door de betrokken commissie is getroffen, mag als geslaagd worden beschouwd. Van Europeesche tentoonstellingen verschilt deze te Soerabaja alleen door de omstandigheid, dat zij op tijd gereed is. De spreker eindigde zijn openingsrede met dankbetuiging aan de velen, die daartoe hebben medegewerkt.

Daarna sprak de heer Lovink den door het moederland afgevaardigden heer Van Iterson en de vreemde congressisten in het Fransch, Duitsch en Engelsch toe en deelde ten slotte mede, dat het Hare Majesteit behaagd had den heer Ottolander te benoemen tot officier in de Orde van Oranje-Nassau. Deze mededeeling werd in de zaal met geestdrift ontvangen.

De heer Van Iterson sprak daarna een kort woord, gevolgd door den heer Dewy die uit naam der vreemdelingen sprak. De resident wenschte het bestuur geluk en gaf de verzekering van zijn medewerking. De heer Ottolander dankte geroerd, welke dankbetuiging in een telegram aan de Koningin werd opgenomen. Van den landvoogd werd een telegram ontvangen, waarop geantwoord werd. De voorzitter deelde verder mede, dat de uitspraken der jury Zaterdag gepubliceerd zullen worden.

De heer De Kruyff opende de congreswerkzaamheden met een voordracht, waarin een algemeen overzicht van de vezelstoffen werd gegeven. De heer Ottolander dankte den spreker en deelde daarna mede, dat van het Nederlandsch comité een telegram van gelukwensch was ontvangen. De opening van het congres was daarmede ten einde.

Na afloop werd een rondgang over het terrein gemaakt, waar de openlucht-bioscoop en de machinerieën der vezelonderneming druk aan het werk waren.

De Bandoengsche correspondent van het Soer. Hbl. schreef:

Van hier vertrekt naar Soerabaja de heer J. E. Folkerts, directeur van het Instituut tot Onderwijs van blinden alhier, ten einde een studie te maken van de verschillende werktuigen en fabricaten, welke mogelijk ook in de inrichting onder zijn leiding zou kunnen worden benut. Zooals men weet zijn reeds een tiental blinden te Soerabaja, met de producten van hun arbeid en van die hunner lotgenooten.

De heer Folkerts denkt vooral uitbreiding te geven aan de verwerking van rottan, indjoek en kokosvezels en daartoe een week ter stede te blijven. Wat de machinerieën betreft, acht de heer Folkerts voor zijn doel alleen die te verkiezen, welke de blinde, later in de desa teruggekeerd, mede kan nemen en gebruiken. En hiertoe komen in de eerste plaats matten- en borstelmachines in aanmerking.

Het laatste jaar werden voor 6 mille aan borstels en 4 mille aan manden besteld, zoodat het

---

heen geschaard. Op den grond een tweehonderdtal inlandsche hoofden en prinsen neergehurkt.

Vlak voor 's keizers voeten lagen eenige wijze vrouwen en draagsters der rijkssieraden; op eenigen afstand van den troon zat een groot aantal serimpies (danseressen), in afwachting om voor den Soenan te dansen; schijnvechters met verschrikkelijke maskers lagen gereed om een spiegelgevecht te leveren.

Allen, behalve de Europeanen, lagen in stomme vereering voor hun heer en meester ter aarde.

Het was een bont gewemel van fijn genuanceerde kleuren, van sarongs en baadjes, van schittering van ontelbare edelsteenen, die uit de gevesten der krissen en der sieraden vonkten, waaruit de met gele oker ingewreven naakte bovenlijven en de strakke onbeweeglijke gezichten, als uit hout gesneden, zonder eenig spoor van menschelijke emotie of uitdrukking oprezen. Nu vervulde geen ander geluid de pendoppo dan het echt Oostersch naïef deunen en zoemen van den gamelan, van tijd tot tijd door een zwaren grom van de grootste der gongs versomberd en dan weer zoetelijk en liefjes tot blijde streeling wordend door de heldere tinkeling der kleine zilveren klokjes en het guitig op elkaar tokken der rietjes en stokjes.

Het was werkelijk zeer indrukwekkend dit alles; die groote schare van aristocraten, die in absolute overgave van aanbidding nederlag aan de voeten van den heiligen keizer, beschenen door de tropische zon en omruischt door dit wonderschoone en plechtige carillon.

Daar lagen stokoude magere vrouwen met zilver haar en ingevallen borsten, maar met fanatiek lichtende oogen voor 's keizers troon, met de handen een zwaard of wapenschild of kris of eenig ander rijkssierraad omklemmend, in afwachting om op den eersten wenk des gebieders toe te snellen of hem koeldrank te reiken. Geen beschrijving uit de 1001 nacht heeft mij meer verbeelding meer geprikkeld dan deze werkelijkheid.

Eindelijk gaf de Soenan een teeken en al het geluid der gongs verstomde. In de Javaansche taal dronk deze schijnvorst het welzijn van H. M. de Koningin. Daarop nam de resident het woord en huldigde H. M. de Koningin-Moeder en den Prins. Toen bracht de Soenan een dronk uit op den Gouverneur-Generaal en de resident volgde nu weder met een heildronk op den Soenan. Ook deze beleefdheid werd op gelijke wijze gereciproceerd door den Soenan, die nu den resident begroette en daarmede eindigden de toosten. Nu was het de beurt aan de serimpies, zeer mooie, welgevormde vrouwen, die een prachtigen dans uitvoerden. Uiterst licht en fijn genuanceerd zijn de bewegingen bij dezen dans, vooral die der voetjes, enkels, polsen en handjes. Onbeschrijfelijk voornaam en ingehouden zijn de golvingen van die buigzame, aan jonge twijgen gelijke lichamen, en het moet mij van het hart, een Isidora Duncan heeft mij niet die bewondering ingeboezemd voor den vrouwendans, welke deze gele meisjes mij afdwongen. Zeker is de school van de beroemde Amerikaansche veelzijdiger, doch in het naïeve, primitieve, zoo ge wilt, wat deze Javaanschen willen uitdrukken vinden zij hare gelijken nergens.

De nu volgende schijnvechters bevredigden mij slechts matig. Dramatische expressie behoort niet tot de Javaansche kunst.

Toen gaf het losknallen van eenige salvo's het sein tot een nieuw nummer van het programma. Een optocht van vele wagens, sierlijk bevracht met allerlei lekkernijen, verliet het paleis en trok door de straten van Soerakarta's hoofdstad om het volk te onthalen.

Ten slotte defileerden de keizerlijke legioenen voor den resident. Dit defileeren geschiedt zoo langzaam dat het voorbijtrekken van één gelid minstens vijf minuten duurt, op elken voet wachten de krijgslieden ongeveer 25 tel, terwijl zij het bovenlijf dan naar de keizer wenden. Bij elken nieuwen pas wordt dit herhaald.

Heel voortvarend schijnt deze infanterie niet te zijn......

instituut werkelijk een voorname plaats onder de producеerende inrichtingen begint in te nemen.

Op Donderdag den 6en Juli zou de heer Folkerts, die geheel en al opgaat in zijn betrekking, een voordracht voor de congresleden houden over de hierboven genoemde vezelbewerkingen aan het instituut, een en ander ruim gedemonstreerd.

Omtrent de eerste zitting van het congres deelt het S o e r. H b l a d het volgende mede:

Hedenmorgen ruim acht uur (4 Juli) werd de eerste congreszitting in het tentoonstellingsgebouw geopend door den voorzitter, den heer T. Ottolander. In het aardige vergaderzaaltje van het tentoonstellingsgebouw kwamen circa 150 personen bijeen. De wanden, behangen met kaarten, grafische voorstellingen en statistieken, hadden veel bekijks, evenals een expositie van G. C. T. van Dorp & Co.

Aan de orde was de bespreking der agave. De eerste inleider was de heer Akkerman van de onderneming Karang Genong te Bojolali, die de verschillende soorten besprak, het plant-materiaal en de cultuur naging. Hij werd opgevolgd door den heer Middelbeek van de onderneming Mento Toelakan in Solo, die verschillende andere onderwerpen behandelde, betrekking hebbende op de bereiding. Aan de discussie, die buitengewoon levendig en interressant was, namen deel de practici Clignett (Kedawong, Solo) en Tideman (Tarik Ngaroeng, Solo, Modjoragen), dr. G. Otten van Madjenang (Modjoragen), benevens enkele andere planters. Verder leverden bijdragen of namen deel aan de besprekingen: prof. Dewey, die kostelijke mededeelingen deed; dr. Hautefeuille, die eveneens veel te vertellen had; dr. Wurth, die sprak over ziekten en plagen; prof. v. Iterson, de heeren De Kruijff en De Vries; de hr. Saleeby van de Fillippijnen; dr. Miny, de afgevaardigde van België; dr. Friedner; dr. Buck en nog eenige anderen. De taal die gebruikt werd was het Nederlandsch, doch af en toe werd het gesprokene in het Engelsch vertaald, waarmee mr. W. Birnie zich verdienstelijk maakte; de vreemdelingen bedienden zich van Engelsch, Duitsch en Fransch; gedeeltelijk werden hun mededeelingen in het Nederlandsch overgebracht. Feitelijk waren in de vergadering personen aanwezig die de vezelcultures in den geheelen tropischen aardgordel beheerschten. Er was een uitwisseling van gedachten en meeningen, zooals men tenauwernood heeft durven droomen.

Tegen één uur werd de vergadering gesloten; het onderwerp was echter nog niet afgehandeld.

Aan het B a t. N b l a d wordt gemeld, dat de regent van Serang, een bekende Indische persoonlijkheid, ook naar Soerabaja is vertrokken ter bijwoning van het Vezelcongres.

Raden Adipati Aria Achmad Djajadiningrat is door den gewestelijken raad van Bantam als zijn vertegenwoordiger naar het congres afgevaardigd. Op zichzelf een onderscheiding, maar bovendien een uitmuntende keuze. De regent, die onvermoeid arbeidt in het belang van de bevolking in zijn regentschap, die zich met zulk een ijver heeft gewijd aan de zaak van het onderwijs in de dessa, die daarnaast, waar eenigszins mogelijk, heeft aangespoord tot coöperatie voor handelsdoeleinden, naar beste vermogen gewerkt heeft en nog steeds werkt aan de vorming van een kapitaalkrachtigen middenstand in zijn afdeeling, zal van de gelegenheid, hem thans geboden om weder wat practische kennis op te doen op het congres voor vezelindustrie, zeker profiteeren.

Voor het congres zelf is deze beschaafde en ontwikkelde vertegenwoordiger van de inheemsche bevolking een aanwinst. Hoe meer de ontwikkelde Jong Javanen van hun daarzijn in Europeesche omgevingen doen blijken, hoe beter tot wegneming van nog zoo schrikbarend verkeerde voorstellingen vaak omtrent het volk van Java, meent het B a t. N b l a d.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De Surinaamsche bladen drukken de afscheidsrede van Mr. Fock — die reeds in den Haag is aangekomen — af. Het slot luidde:

„Ik sluit heden mijn Surinaamschen werkkring, maar mijne belangstelling in Suriname en in de Surinaamsche bevolking gaat daarmede niet verloren. Ik zal steeds met aandacht de zaken hier blijven volgen en mij verheugen in alle gunstige berichten, die van hier zullen komen. Hij, die de kolonie kent en in de gelegenheid is wat voor de kolonie te doen, is daartoe verplicht; doet zich voor mij zulk een gelegenheid voor, ik zal haar niet laten voorbijgaan. Mijn hart klopt voor Suriname."

Blijkens de berichten in de dagbladen, is er in den laatsten tijd — ook in verband met de komst der Suriname-commissie, waarin velen een soort van algemeene enquête-commissie hebben gezien, die allerlei persoonlijke grieven zou onderzoeken — een ongewone beroering in de anders zoo rustige kolonie. Dat er bij zulke gelegenheden veel schuim naar boven komt, is niet te verwonderen. De bevolking is evenwel verstandig genoeg om er voor te waken, dat de leiding van zaken niet in verkeerde handen komt. Niettemin zal ieder, die de kolonie kent, inzien, dat Suriname thans meer dan ooit behoefte heeft aan een krachtig bestuur, dat in staat is alle excessen den kop in te drukken en politieke hansworsten in toom te houden.

***

De benoeming van den heer J. d a C o s t a (die in Suriname geboren is en aldaar zijne opleiding heeft genoten), tot president van het Hof van Justitie, is door de Surinaamsche pers zeer toegejuicht.

D e S u r i n a m e r eindigt haar overzicht van des heeren da Costa's loopbaan met deze woorden: „Volgaarne brengen wij aan den nieuwen President onze oprechte gelukwenschen. Wij zijn zeker, dat het recht aan veilige handen is toevertrouwd."

Zonder goed recht is geen land bestaanbaar.

Bij zijne installatie zeide de heer da Costa o.m.:

„Ik besef ten volle het gewicht van de hoogst belangrijke en moeilijke taak, die op mijn schouders is gelegd.

Of ik die naar behooren zal kunnen vervullen?

Ik kan hierop geen ander antwoord geven, dan dat ik daarnaar zal streven met al de kracht, die ik hoop dat mij gegeven zal zijn. Het zal mijn ernstige wil zijn mijn plicht te doen, zooals tot nu toe in alle betrekkingen, door mij bekleed.

Ik reken daarbij op den steun van de leden van het Hof, den griffier en het Openb. Ministerie. Mag ik evenzoo rekenen op den gewaardeerden steun en voorlichting van de balie, dan hoop en vertrouw ik, dat mijn arbeid in dit College onder God's zegen ten goede zal komen aan de belangen van kolonie en bevolking."

***

In het nummer van 7 Juli geeft het nieuwsblad S u r i n a m e, onder het hoofd „O n t w a k i n g", het eerste gedeelte van een zeer interessante leading. Naar aanleiding van een gehouden „volksvergadering" schrijft het blad o.m.:

„De socialistische leuze is aangeheven.

Nu bezitten de beginselen der sociaal-democratie veel bekoring voor wie niet ongevoelig voor het lijden der groote massa, de ongelijke verdeeling van rijkdom waarneemt; voor wie zelf in ellende verkeeren zijn zij des te aanlokkelijker.

Toch zal het socialistisch beginsel hier niet doorwerken. De scherpe klassetegenstellingen ontbreken er. Zeker, er zijn armen, wier lot deernis wekt, die een minder dan menschwaardig bestaan lijden, en wier toestand dus ontzachlijk verbeterd kan en moet worden. Maar de afschuwelijke misère, die er in sommige Europeesche volkswijken te zien is, waar de armsten in vunzige, sombere krotten en kelders opgehoopt zijn, in vervuiling, honger en misdaad ondergaan, die vindt men hier niet in ons zonnig land. Wij hebben hier geen volkswijken, geen ophooping van ellende.

Dan ook, zeer rijken zijn er niet. Luxe en overdaad steken niemand de oogen uit en laten niemand in afgunstige haat den vuist ballen.

De levenswijze is hier zeer eenvoudig. De kleermakersknecht of smidsjongen gaat, na zijn arbeid, hetzelfde gekleed als de hoogste in den lande, al moge de stof eenigszins verschillen.

De vrouwen uit de volksklassen, die als dagmeiden in de middenstandsgezinnen werken, kunnen vaak 's avonds, in hun familie teruggekeerd, vertellen van de zorgen, die zij meegemaakt hebben in het huis des meesters, die voor welhebbend doorgaat.

Verder heeft het stelsel van de negerwoningen op de erven achter de heerenhuizen ook een voordeelige zijde. Meestal bestaat er een goede verhouding tusschen hoofd- en erfbewoners en deelen zij elkaars lief en leed. Als de hoofdbewoner een feestje heeft, betuigen de erfbewoners hunne belangstelling en worden onthaald op de goede dingen, die er zijn. Zoo verdoezelen de grenzen.

't Is waar, wij herhalen het, er is veel armoede hier, er wordt groot gebrek geleden. Maar men wijt het niet aan een slechte verdeeling van de produktiemiddelen; men weet, dat er nergens overvloed bestaat."

***

D e N i e u w e C o u r a n t van 18 Juli bevat, onder het hoofd „H e t g o u d v r a a g s t u k v o o r d e k o l o n i e S u r i n a m e" een hoogst belangrijk artikel van den heer v. d. T o o r n alhier.

Tot dusver is het niet gelukt het fijne goud, dat de klei bevat, daaruit af te scheiden; bovendien bemoeilijkt de klei in hooge mate het winnen van goud uit de gravel- of grindlagen, omdat een kleine hoeveelheid klei reeds voldoende is om de gravel op

zulk een wijze tot koeken of ballen samen te pakken, dat het machinaal wasschen en behandelen dier gravel daardoor zeer lastig wordt en het goud dientengevolge weder buiten boord gaat, zooals het opgebaggerd wordt.

De heer v a n d e r T o o r n zocht naar een eenvoudige, praktische en weinig kostbare werkwijze om dit euvel te verhelpen en stelde in het laatst van het jaar 1909 praktisch vast, dat de oplossing van het zoogenaamde klei-goud-vraagstuk zóó voor de hand ligt als waarschijnlijk door niemand gedacht was.

Het procédé, waarop de heer van der Toorn in verschillende landen patent heeft genomen, is inderdaad simple comme bonjour. Men heeft niet anders te doen dan de klei, zooals zij wordt opgebaggerd, tot klompen te maken en er daarna steenen van te bakken, met andere woorden, door aan de klei haar hoedanigheid van kleverige substantie te ontnemen, schept men de mogelijkheid om daaruit het goud af te scheiden.

Inderdaad, het ei van Columbus.

De heer van der Toorn is van meening, dat de resultaten, welke met dit procédé in West-Indië bereikt zullen kunnen worden, mogelijk wel de stoutste verwachtingen ver kunnen overtreffen. Hij heeft n.l. de overtuiging, dat uit de kleilaag, welke in Suriname onder de gravel- of grindlaag wordt aangetroffen, mettertijd zeer groote hoeveelheden goud gewonnen zullen worden.

De Surinaamsche bladen zullen niet nalaten het stuk van den heer v a n d e r T o o r n ter kennis van hun lezers te brengen, opdat spoedig de proef op de som geleverd worde.

Met het maken van „gebrande klei" is men in Suriname algemeen vertrouwd, zoodat het nemen van een proef geen moeilijkheden zal opleveren.

Zou de heer v a n d e r T o o r n niet naar Suriname kunnen gaan om zelf een proef op groote schaal te leiden?

Hiertoe moedigt zeker aan, hetgeen in Britsch-Indië is gebeurd: men was n.l. begonnen met uit klei, afkomstig uit groeven nabij de stad Golconda gelegen, baksteenen te maken en constateerde, dat deze goud in fijn verdeelden toestand bevatten. Toen hiervan mededeeling aan de Britsch-Indische regeering werd gedaan, droeg deze aan eenige mijningenieurs op om een onderzoek daarnaar in te stellen, en het gevolg daarvan was, dat deze berekenden, dat in de reeds gereed gekomen steenen voor millioenen ponden sterling goud aanwezig was. Ofschoon dit bericht, wat de in die baksteenen gevonden hoeveelheid goud betreft, den heer van der Toorn sterk overdreven voorkomt, schijnt het toch een voldongen feit te wezen, dat daarin zeer veel goud geconstateerd werd.

Wie weet, of niet de economische redding van Suriname in dit eenvoudig procédé ligt!

WAT DE INLANDER ZEGT.

De reis naar Java der vier Radja's van het eiland Soemba. — In de **Pemberita Betawi** van 20 Mei 1911, No. 114, wordt de behouden terugkeer gemeld van de vier Radja's van het eiland Soemba, die, onder leiding van den waarnemenden civiel-gezaghebber van de afdeeling Oost-Soemba, den 1sten luitenant der infanterie A. A. S t r e i f f, een bezoek hebben gebracht aan Oost-Java en Soerabaja in het bijzonder.

De reis heeft langer geduurd dan oorspronkelijk in het plan heeft gelegen: wegens het uitbreken der pestziekte en de daaraan van bestuurswege verbonden strenge gezondheidsmaatregelen moest het vertrek van Soerabaja worden uitgesteld. Dit verlengd verblijf heeft echter ten gevolge gehad, dat die hoofden ook meerdere uitgaven hebben moeten doen dan waarop gerekend was, zoodat zij geheel plat-zak zijn tehuis gekomen.

Gelukkig hebben de Radja's echter veel belangrijks te zien gekregen, en daarover zijn zij dan ook vol lof.

Zij voelen zich maatschappelijk wat sterker dan zij voorheen waren, en zijn thans in staat persoonlijk, zonder tusschenkomst van derden, contracten te sluiten, die betrekking hebben op den bestaanden paardenhandel tusschen Soerabaja en Soemba.

Tot heden had de verkoop van Soembasche paarden plaats door bemoeienis van de Radja's. Europeanen en Arabieren zijn de meest bekende opkoopers, onder wie vooral S a i d A l a j o e f r i, te Soerabaja woonachtig. De betaalde prijzen waren bijzonder matig, omdat de koopers het den verkoopers lieten voorkomen, dat de Soembasche paarden te Soerabaja niet gewild waren. De vier Radja's hebben zich nu persoonlijk en plaatselijk kunnen overtuigen van het tegendeel en zijn van plan, voortaan behoorlijke prijzen voor hunne paarden te bedingen.

Een en ander zal de paardenfokkerij op het eiland Soemba zeker ten goede komen, vooral ook in aanmerking genomen het feit, dat van bestuurswege tegen den uitvoer van merries de noodige verbodsbepalingen in het leven zijn geroepen. In het belang van de voortteling zijn thans reeds drie Australische hengsten aanwezig.

Het spreekt van zelf, dat het Europeesch kapitaal te Soerabaja van het aanwezen der vier Radja's gebruik heeft gemaakt eens bij hen te informeeren naar den stand van den mineralen rijkdom op het eiland Soemba, doch de antwoorden, welke op de gedane vragen zijn gegeven, luidden ontkennend.

Niettemin wil één der heeren van Kediri de noodige rekesten indienen aan de Regeering om vergunning tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen.

Met de cultures staan de zaken beter.

Volgens de Radja's zijn de gronden op het eiland zeer geschikt voor den aanplant van rubber, zoodat het zich laat aanzien, dat het Europeesch kapitaal zich daarop wel werpen zal.

Onder den vorigen civiel-gezaghebber zijn een tienduizendtal klappervruchten op de omliggende eilanden geplant, welke aanplant thans fraai moet staan en in de toekomst veel belooft. De Soembaneees laat zich zeer aan de klappercultuur gelegen liggen, zoodat het niet onmogelijk is dat Soemba nog eenmaal een goede markt van de copra worden zal.

Gelijkstelling van den Sumatraan met den Javaan op het gebied van onderwijs. — In de **Pemberita Betawi** van 23 Mei 1911, No. 116, wijst S o e t a n M a n g k o e t o op de rechtvaardigheid en billijkheid van toekenning derzelfde onderwijsinstellingen aan den Sumatraan als aan den Javaan.

De schrijver is van meening, dat den Sumatraan dezelfde kans moet worden geboden zich intellectueel te ontwikkelen als den Javaan en dat Sumatra dus over dezelfde scholen zou moeten kunnen beschikken als op Java bestaan, dat wil zeggen een eigen Docter-Djawa-school, Hoofdenschool, school voor rechtskundigen, school voor opnemers, voor veeartsenijkundigen, enz. enz.

Sumatra bezit slechts één school voor de opleiding van onderwijzers te Fort de Kock, terwijl alleen dáár ter plaatse en ter hoofdplaats Padang de gelegenheid bestaat voor de Maleische jeugd om zich in de Nederlandsche taal te bekwamen.

Men kan op het eiland Sumatra een beweging bij de bevolking constateeren, die er naar streeft, om met Java gelijk op te gaan en in het bijzonder geldt dit zeker voor de bewoners van het gouvernement van de Westkust van Sumatra, die zich, jammer genoeg, niet kunnen ontwikkelen, wegens gebrek aan onderwijsinstellingen.

Wel is waar kan men de Sumatraansche jongelieden naar Java zenden om zich te bekwamen, maar aan zulk een verplaatsing zijn voor de ouders te groote geldelijke uitgaven verbonden. Van de rijkeren onder hen kan men wel een of twee jongelieden verwachten, maar de meeste ouders kunnen onmogelijk die zware geldelijke lasten dragen, hetgeen men bevestigd kan vinden in het feit, dat zoo weinig Sumatranen de studies op de Javaansche instellingen volgen. Vooral aan een opnemers- en aan een ambachtsschool bestaat in de eerste plaats behoefte, omdat de neiging van den jeugdigen Sumatraan in die richting wijst.

De schrijver wekt alle Sumatranen op om zich bij zijn gedachtengang ten deze aan te sluiten en het daarheen te leiden, dat aan de Regeering het verzoek worde gericht om deze voor Sumatra zoo hoog noodige instellingen in het leven te roepen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Chineesche Vereenigingen. — a. d e H o e d j i n H w e e t e S o e r a k a r t a. De Chineezen te Soerakarta hebben zich vereenigd en aldaar de nieuwe vereeniging, met name H o e d j i n H w e e, opgericht, welke, volgens een bericht, voorkomende in de **Djawa-Tengah** van 23 Mei 1911 No. 113, zich ten doel stelt:

1e. onderlinge hulp te verleenen;
2e. de oude met den tijdgeest strijdige gebruiken door meer moderne te vervangen.

Vooral op dit laatste doel wordt aangestuurd, waar het algemeen bekend is, dat de Solosche Chineezen nog zoo dikwijls de oude Chineesche en Inlandsche gebruiken volgen, welke bij huwelijken, geboorten, sterfgevallen enz. vele onnoodige geldelijke offers eischen. Men stelt zich voor, dat bij geleidelijke verandering ten deze de eerbied voor den Chineeschen stam bij de andere menschenrassen, die aan den vooruitgang deelnemen, zal worden verhoogd en dat men door een meer moderne intellectueele ontwikkeling en beschaving, niet al te veel bij Europeanen en Japanners zal ten achteren blijven.

De leiders dezer beweging zijn de heeren L o H o e D j i n, O e i j B o e n S o e i j en Y o Y o e

Tik, voor wier actie de hulp en medewerking van alle stamgenooten wordt ingeroepen, opdat zij in staat worden gesteld hunne plannen, die voortspruiten uit oprechte liefde voor hun stam, met goed gevolg ten uitvoer kunnen brengen

b. de Vereeniging van de Chineezen in Nederland. In de **Djawa-Tengah** van 18 Mei 1911, No. 119, werd reeds het bericht vermeld, dat door de Chineezen, die in Nederland verblijf houden, eene Vereeniging opgericht is.

Den 15en April 1911, des namiddags ten 2 u. 15, werd te Amsterdam in het American-Hôtel een Algemeene Vergadering gehouden en het doel dier Vereeniging omschreven als volgt:

a. opwekking bij de Chineesche ouders en voogden in Ned.-Indië om hunne kinderen en pupillen naar Nederland te zenden, ten einde hen dáár de studies te laten volgen op de Handelsscholen en Universiteiten;
b. aan die ouders en voogden alle mogelijke inlichtingen ten deze te verstrekken;
c. Bevordering van de aaneensluiting en aankweeking van vriendschapsbanden tusschen alle Chineezen, die de studies in Nederland volgen of dáár hunne opvoeding voltooien;
d. het houden van gezellige en feestelijke bijeenkomsten.

Bij de opening der vergadering sprak de heer Ch. Sim Zacha, namens het vroeger ingesteld Uitvoerend Comité, eene rede uit, waarbij hij er onder anderen op wees, dat, waar de Javanen en Indo's in Ned.-Indië zich reeds hebben vereenigd, de Chineezen niet moeten achterblijven.

Naar de meening van het Comité werd door de meeste Chineezen in Ned.-Indië het groote nut nog niet begrepen, dat aan eene wetenschappelijke opleiding verbonden is. Dezen zijn van meening, dat eene opleiding op een Hoogere Burgerschool reeds voldoende is om in de groote maatschappij, b.v. in den handel, te slagen. Dit is onjuist gedacht. Gelukkig valt echter het feit te constateeren, dat bij enkelen reeds de overtuiging ingang vindt, dat die studie slechts als eene „voorbereiding" moest worden beschouwd.

Meer dan tot heden geschiedde, moest men daarom den Chineeschen ouders en voogden in Ned.-Indië voorhouden, dat zij hunne zonen en pupillen *) naar Nederland moesten zenden, hen op de hoogte brengen van de dáár aanwezige, uitmuntende onderwijsinstellingen en hen aangeven, bij wien de jongelieden een behoorlijk tehuis konden vinden, zonder dat zij te veel werden uitgebuit.

De heer Ch. Sim Zechia hoopte, dat de zoo noodige aaneensluiting van alle Chineezen zou worden bereikt, waarna de vergadering geopend werd verklaard.

De heer Hong Liang Ko sloot zich bij dien wensch aan en drukte het vertrouwen uit, dat die aaneensluiting zou strekken tot verhooging van den eerbied voor den Chineeschen stam, en dat, in geval van geschillen onderling, deze steeds langs vredelievenden weg zouden worden opgelost.

De statuten werden aangenomen en het bestuur vastgesteld als volgt: Tjoean Hwai Tan, Voorzitter; Ch. Sim Zecha, 1ste Secretaris; Hong Liang Ko, 2de Secretaris; Kong Tam Tan, Penningmeester.

De Chineesche officieren ter hoofdplaats Soerabaija. Aan de hand van het Nieuws van den Dag v. N.I. meldt de **Pemberita Betawi** van 24 Mei 1911, No. 117, dat de Chineesche officieren ter hoofdplaats Soerabaja zich los wenschen te maken van den Indischen Staatsdienst.

Majoor The Toen Ing is van plan zijne functiën neer te leggen. Hij is belanghebbende in drie suikerfabrieken en schijnt zich geheel en al aan de suikerbelangen te willen wijden. Zijn ontslag zal een verlies zijn, aangezien hij ten rechte het vertrouwen genoot van de Chineesche bevolking en de noodige tact ten toon spreidde in den omgang met Europeanen.

Kapitein Han Tjiong Khing schijnt de aangewezen vervanger te zijn, doch in geen geval zal dit van langen duur zijn, aangezien hij de functie slechts tijdelijk zal vervullen.

Luitenant Tan Hie Sioe nam onlangs, op eigen verzoek, zijn ontslag uit den Staatsdienst, aangezien hij, nu ongeveer een paar maanden geleden, er achter kwam, dat één der Rechtercommissarissen bij twee Chineezen informatiën inwon naar zijn optreden, welke houding hij zich niet liet welgevallen.

Twee andere luitenants hebben hun rekest om ontslag uit den Staatsdienst gereed ter indiening, met het oog op het bericht van de plaatsing van een ongewenschten assistent-resident bij de politie te Soerabaja. Zij zien in dezen ambtenaar een persoon, die er genoegen in schept het hen lastig te maken, zoodat zij het beter vinden zich bijtijds uit den dienst terug te trekken.

Een dezer officieren, tevens handelaar in suiker, schijnt een schade van twee ton gouds te hebben gehad, doordien van de in het jaar 1911 ingekochte 200000 pikol, niet bijzonder veel terecht is gekomen.

Er is nog een luitenant, die meer dan genoeg heeft van het Eere-ambt, en dientengevolge den dienst verlaat.

Weldra zal er dus een groot tekort zijn aan Chineesche officieren ter hoofdplaats Soerabaja, terwijl het in die omstandigheden lang niet gemakkelijk voor den Resident en den Majoor-Chinees zal zijn geschikte vervangers te vinden.

Het bestuur eischt te veel werk en geeft slechts berisping en onvriendelijke bejegening terug. Zoo meent schrijver.

Wel wordt een luitenant soms na 25 jaren dienst tot kapitein bevorderd en ontvangt hij wel eens een eereteeken of een Oranje-Nassau-Orde, doch, niettegenstaande die onderscheidingen, is sedert de laatste jaren de functie van Chineesch-Officier, waaraan geen bezoldiging verbonden is, niet gewild.

Het bestuur heeft nog niet lang geleden getracht door de vaststelling van een fraaier ambtskleeding het Chineesch-Officiers-ambt aanlokkelijker te maken, maar ook dit is niet gelukt. De meeste der Chineesche officieren gebruiken die ambtskleeding zelfs niet.

*) Van Chineesche dochters en vrouwelijke pupillen kon volgens de meening van dit Comité voorloopig nog geen sprake zijn.

Van Vreemde Koloniën.

Over Marokko en Perzië deze week niet veel, maar wel belangwekkend nieuws. Door de houding van Engeland is de Duitsche diplomatie er nog meer toe gekomen voor zich geen bepaalden eisch ten opzichte van Marokko te doen; maar beslist wil zij iets, waardoor uit deze zaak een voordeel voor haar Mahomedanen- en haar Afrika-politiek geklopt wordt. De Fransch-Spaansche incidenten zijn vergeven een modus vivendi is er op gericht nieuwe gevoelskwetsingen te voorkomen.

In Perzië is een nieuw ministerie opgetreden, dat den strijd tegen den teruggekeerden ex-Sjah zal aanbinden. Hoe weinig diep de nieuwere begrippen, ter wier doorvoering de hervormingspartij zich van het gezag heeft meester gemaakt, nog wortel hebben geschoten, spreekt uit het besluit door het parlement, met algemeene stemmen, aangenomen, om op het hoofd van den afgezetten Sjah een prijs van 100000 toman en op zijn beide broeders een van 25000 toman te stellen. Naar de teekenen van het oogenblik te oordeelen, steunt Rusland de beweging ten voordeele van den teruggekeerden vorst.

***

Volgens toezegging hebben wij nog even te spreken over de benoeming van Lord Kitchener tot hooge vertegenwoordiger van Gr.-Britt. in Egypte. Sir Eldon Gorst was, als goed zoon van Nieuw-Zeeland, een democratisch staatsman. Zijn programma voor Egypte mocht in het moederland geenszins onverdeeld bijval vinden, maar ware hij in zijn ambt gebleven, dan zouden zijne denkbeelden zich wel baan gebroken hebben. Ziek geworden, ging hij echter naar Engeland met verlof, en stierf daar.

Onder hen, die als zijn waarschijnlijken opvolger werden genoemd, kwam aanstonds Lord Kitchener voor, en deze is inderdaad de uitverkorene geworden. Nu dit een daadzaak geworden is, is de kritiek heel gematigd en geeft wie te loven vindt zich vrijen vaart; het is daarom interessant eens na te lezen, wat vóóraf gezegd werd, toen de hoop nog bestond door advies op de beslissing invloed te kunnen uitoefenen.

Lord K. steekt uit als soldaat; de vertegenwoordiger van Gr.-Britt. in Egypte moet uitsteken als burger. Lord K. is groot als bestuurder, maar zijn roem als zoodanig werd verworven waar hij de vrije hand had. Volgens de in Indië opgedane ondervinding kan hij geen tegenstand, hoe licht of gewettigd ook, aan zijn autocracy verdragen, schrijft de „Times of India." De Britt. vertegenwoordigen in Egypte moet hooge bestuursbekwaamheden bezitten, maar van een zeer bijzonder karakter. Zijn positie is een heel ongewone, hij treedt op in een „gesluierd protectoraat", waar hij te werken heeft met den Khedive en Egyptische ambtenaren. Hij is omringd door een haag van bepalingen van zeer uiteenloopende strekking en van kwellende, lastige beperkingen. De voornaamste voorwaarden, waaraan de bezetter van dezen post moet voldoen, zijn veel gelatenheid en een beleid, dat zichzelf onafgebroken beheerscht.

Deze beschouwingen werden gegeven om tot de conclusie te komen, dat de haastig en doortastend handelende generaal voor dezen delicaten post de aangewezen man niet was. De eenige reden, die bij deze beoordeeling, gevonden kon worden om toch aan Lord Kitchener te denken, luidde: de regeering moet

een werkkring voor hem vinden buiten het moederland, omdat zij nu met hem opgescheept zit door de kritiek, die hij telkens uitoefent op het legerbestuur.

Intusschen is, zooals wij aanstipten, sedert zijn benoeming de pers hem beter gezind. Zij vertrouwt, dat zijn doorzicht hem zijn plaats goed zal doen begrijpen, terwijl voor de regeling der Soedan-zaken, die hij ook te behartigen krijgt, zijn eigenschappen ten volle tot hun recht kunnen komen.

Ons wil het voorkomen, dat men inderdaad meer een ambt voor den man, dan een man voor het ambt heeft gezocht, te meer daar de zaken in Soedan momenteel geenszins verandering van stelsel noodig maken.

***

Een van de hoofdnummers bij het bezoek van Koningin Wilhelmina en Prins Hendrik aan het Belgische vorstenpaar was een rondgang door het Kongo-museum te Tervueren. Wat deed men ten onzent ook weer om de staatshoofden van België en Frankrijk een indruk te geven van de beteekenis van Nederland's bedrijvigheid in de koloniën?

BRITSCHE KOLONIËN.

De imperial conference te Londen heeft niet kunnen voorkomen, dat het vraagstuk van een losser worden van de overzeesche koloniën met zelfbestuur van het moederland meer dan ooit besproken wordt. Reeds gaven wij de beschouwingen, die voor Canada en Zuid-Afrika verkondigd zijn, waarin verklaard en bepleit wordt, dat het volstrekt niet als vaststaande aangenomen mag worden, dat deze onderhoorigheden zich ook in oorlog met een rijk zullen moeten beschouwen, wanneer Groot-Brittanië er mede in oorlog is.

Na de imperial conference heeft de Australische premier Fisher in een onderhoud met den bekenden vredesvoorstander W. Stead het recht van den Australischen Statenbond te berde gebracht om geheel zelfstandig over zijn doen en laten te beslissen en te beschikken, een verklaring, waartegen uit Australië wel krachtige protesten gekomen zijn, maar die daardoor toch niet alle waarde verliest. Ook is dezer dagen door president Taft de veel besproken wederkeerigheidsovereenkomst tusschen de Vereenigde Staten van N.-Amerika en Canada onderteekend, waarin het gouvernement van Canada op eigen gelegenheid een internationaal tractaat of tarieven-contract zou aangaan, en nog wel een, dat in het moederland verre van algemeene instemming gevonden heeft. De beslissing over deze overeenkomst heeft intusschen in Canada tot een ontbinding van 't parlement geleid. De kiezers zullen nu uitspraak doen er voor of er tegen.

De door Nieuw-Zeeland, Australië en Zuid-Afrika geschonken of in het vooruitzicht gestelde fortschepen, ter versterking van de Britsche vloot, wijzen er wel op, dat voor het oogenblik de beste stemming heerscht, en hierover is door niemand ook eenige twijfel uitgesproken, maar dieper en verder wordt de geleidelijke wording gezien van een proces als dat, waardoor N.-Amerika zich van een kolonie tot zelfstandige mogendheid heeft gemaakt.

***

In October zal een exped. macht van 2000 man van Britsch-Indië naar het Aborgebied (grens van Thibet) gaan, om de stam te straffen voor den moord in April l.l. begaan op Williamson en Dr. Gregorson.

***

De maharaja van Gwalior heeft zijn indruk van de kroningsplechtigheid weerkaatst in een inderdaad vorstelijk gift van 8000 pond sterling voor verschillende inrichtingen van weldadigheid in Engeland.

***

Bij de behandeling van het Indian Budget in het House of Commons verklaarde de regeering, in verband met de overeenkomst met China, waardoor de schatkist millioenen van den opium-uitvoer zal missen, o.a. dat 't voorbarig zou zijn nu al te willen uitmaken of het verlies aan inkomsten van 2 millioen pond goed gemaakt moet worden door nieuwe belastingen; in antwoord op de verspreide geruchten van een voorgenomen vermindering van het inlandsch contingent van het leger, werd de verzekering gegeven, dat niets gedaan zou worden waardoor het leger niet meer ten volle berekend zou blijven om de vrede en de handhaving der Br. macht te verzekeren.

In Ned.-Indië is ook een offer gebracht ter bestrijding van den opium-duivel! Wij lazen dat het heulsap niet meer verkocht mag worden aan personen beneden 18 jaar. Zou er niet een belasting noodig zijn als tegenwicht voor het verlies dat de schatkist hierdoor bedreigt?!

DUITSCH NIEUW-GUINEA.

Het bestuur heeft de aandacht van de regeering gevraagd voor de toenemende immigratie van Chineezen (ook hier weer!). Om haar te beperken stelt het voor van elken Chinees voor de landing een borgtocht van 200 m. te eischen, voor Europeanen is dit 700 m. Deze borgtocht verzekert de voldoening der belasting en kan dienen om in de kosten tot terugzenden naar China te voorzien, als dit noodig mocht worden.

Voor de bewoners van de Marshall- en Naoeroe-eilanden is de betaling der belasting in copra ingevoerd, zoo heeft het grootste Ebon 35000 K.G., en Medjit het kleinste, 5000 K.G. per jaar te leveren. De eilanden van Naoeroe, die phosphaat opbrengen, behouden de belasting in geld.

BELGISCH KONGO.

Als een der middelen tegen de zooveel offers vergende slaapziekte, was aangewezen overvoeding, ook door dierlijk voedsel. Dit is, op initiatief van koning Albert, aanleiding geworden van een zending, onder luitenant Goor, om de visscherij in Kongo te bestudeeren. De uitkomst overtreft de verwachting. Groote hoeveelheden worden gevangen. De bevolking eet gaarne de gedroogde visch. Door de aangewende middelen zal de handel er ook voordeel van trekken.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Van Ned. Nieuw-Guinea.

In No. 25 van de Java-Post, Weekblad van Ned.-Indië, schrijft Pastoor van de Kolk een artikel over het leven der Marindineezen op Ned. Nieuw-Guinea, een volksstam, welks beschaving blijkbaar nog alles te wenschen overlaat. We lezen bijv.:

„Wel mocht ik de vorige maal schrijven dat een kordate bestrijding van het koppensnellen op Zuid Nieuw-Guinea nog noodig zou zijn. In de afgeloopen maand hebben de kustbewoners weer den treurigen moed gehad om in het binnenland op menschenjacht te gaan. Natuurlijk waren de lui van Sangasee opnieuw de groote „helden". Men spreekt er van zoo'n dertig gesnelde koppen en een twintig gestolen kindertjes. Ook in de dorpen rond Merauke schijnt men toebereidselen gemaakt te hebben voor een sneltocht. De Marindineezen klagen maar altijd dat hun kinderen geen namen meer hebben, en daarom gaan ze snellen.

Aan het werken hebben ze nog een broertje en zusje dood. Niet dat ze op zich zelf te lui en te vadsig zijn; ze zijn levendig genoeg en als ze eenmaal beginnen te werken, dan pakken ze flink aan. Maar de voornaamste prikkel tot den arbeid ontbreekt hier. De lui hebben zoo weinig behoeften en hard werken is absoluut niet noodig om volop den kost te hebben. 't Is haast een ongeluk voor dit volk dat de natuur zoo mild is: de beschaving zal daardoor heel wat trager opbloeien."

Peper-cultuur in de Buitenbezittingen.

No. 17 der Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel bevat weder eenige mededeelingen van het Encyclopaedisch bureau. Behalve extracten uit de z.g.n. „Korte Verslagen" over het 1e kwartaal van 1911, worden gegevens verstrekt betreffende de pepercultuur in de Buitenbezittingen.

We ontleenen daaraan dat de uitvoer van peper uit Ned.-Indië (Java en Madoera en de Buitenbez.) ruim 19½ millioen K.G. bedroeg.

De gewesten der Buitenbezittingen, die deelnemen aan de productie, verscheepten zelve rechtstreeksch naar buiten Ned.-Indië circa 12¼ millioen Kilogr., zoodat 7¼ millioen K.G. van Java en Madoera zijn uitgevoerd. Deze laatste eilanden nemen zelve geen deel aan de productie, zoodat ook die 7¼ millioen K.G. van de buitenbezittingen gekomen zijn.

De statistiek van den handel en de in- en uitvoerrechten bevat echter geenerlei gegevens betreffende het verkeer binnen den Archipel, zoodat niet kan worden nagegaan, vanwaar de 7¼ millioen K.G., door Java uitgevoerd, gekomen zijn.

Aan het slot van het overzicht wordt gezegd:

Met de welwillende medewerking van de bestuursambtenaren in de betrokken gewesten der Buitenbezittingen, zal een overzicht gegeven worden van de pepercultuur in die gewesten.

Deze overzichten, ingericht naar een vast schema, zullen de volgende punten behandelen:

I. Gronden, waarop de cultuur gedreven wordt; II. Aanleg der tuinen; III. Werkzaamheden in de tuinen na den aanplant; IV. Pluk; V. Bereiding; VI. Werkovereenkomsten bij de pepercultuur in gebruik; VII. De handel; VIII. Opgave van beplant areaal, te verwachten uitbreiding en te verwachten productie.

Zoodra voldoende gegevens ontvangen zijn om een onafgebroken reeks artikelen te waarborgen, zal met de publicatie der overzichten een aanvang gemaakt worden en hopen wij daardoor een kort, maar praktisch beeld van de pepercultuur en van den peperhandel in Nederlandsch-Indië te verkrijgen.

De havenplannen van Makassar.

In het jongste nummer van „De Handel" houdt Dr. C. te Lintum eene heldere beschouwing over de havenplannen voor Makassar, waarbij hij als uitgangspunt neemt het bekende rapport van de heeren Dr. Kraus en de Jongh.

In welke mate het verkeer te Makassar in de laatste jaren vooruit is gegaan, moge blijken uit de volgende aanhaling uit het artikel van dr. te L.:

„In 1899, toen de stad nog behoorde tot de vrije havens van Indië, kon de scheepvaartbeweging gerekend worden op omstreeks 574000 register ton, in 1904 was dit cijfer geklommen tot 876000 ton, en in 1909 werd het gerekend op niet minder dan 1.472.000 ton. Dus in tien jaar tijds een verdrievoudiging! Waar vindt men de haven, die zoo iets beleefd heeft? Met de goederenbeweging is het geval nog sterker: die klom in dezelfde tien jaren van 82000 ton (van 1000 K.G.) tot pl.m. 350.000 ton, d.i. meer dan viermaal zooveel."

Tijdschrift voor Nijverh. en Landb. in Ned.-Indië.

Inhoud van de afl. Maart—April 1911: De cultuur der duinen, naar H. Semler. — De kosten van een Renard-wegentrein. (De economie van het gebruik van automobielen in den handel). — De kamfercultuur in de Vereenigde Staten. — Export-proeven van manga's. Eenige grondstoffen voor de papierfabricatie, door F. Maus. — De bereiding van tabak (hare cultuur en hare scheikunde). — Iets over asperge-cultuur en nog wat. — Pisang- en ananascultuur in Fransch-Guinea. — De economische waarde van waterkracht, beschouwd uit een oogpunt van waterwerken. — De productie van de Anatto op Jamaica. — De medicinale waarde van plantaardige voeding. — Veredeling van den Liberia-koffieboom op de ondernemingen op Java, door dr. Greshoff. — Hoe men planten door warmwaterbaden kan kweeken. — Een nieuwe methode van verhaasten groei. — Lucht ademende visschen. — De warmtegraad van brandstoffen, door prof. V. B. Lewes. — Varia: Een nieuw gebruik van de Ricinus-olie. Enz.

Weekblad voor Indië.

Voornaamste inhoud van No. 10: Inlanders zonder contrôle, door M. van Geuns. — De pest. Hoe kunnen wij haar vermijden en bestrijden (slot), door dr. J. H. F. Kohlbrugge. — Cacao- en bacovencultuur in Suriname (met afb.), door Mian. — Indische penkrassen (vervolg), door Ofoei. — Huwelijksgebruiken in verschillende landen (slot), door T. t. H.

De Indische Mercuur.

No. 30 bevat de volgende bijdragen: Ontstaan en ontwikkeling van de beetwortelsuikerindustrie in de Vereenigde Staten, door H. C. Prinsen Geerligs. — Beknopte gegevens over cultuurgewassen, hunne behandeling en ziekten. — Thee, door dr. A. W. Nanninga. — Umtrieb-stelsel of kweeken van oude boomen bij de kina-cultuur. — De Soekaboemische landbouwvereeniging. — De cutchindustrie in de residentie Westerafdeeling van Borneo. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (Electrisch tramverkeer te Batavia, enz.) — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910.

Jaarverslag van de Vereeniging „Tot Steun" over het jaar 1910.

Zendings-Studie.

Afl. 3 van „Hoe wij steunen en gesteund worden", orgaan der vereeniging „Tot Steun".

Mr. G. D. Willinck over wijlen professor Dr. G. A. Wilken, door Mr. F. D. E. van Ossenbruggen.

7e Jaarverslag van het „Bureau voor Handelsinlichtingen."

No. 2 van de Serie „Mededeelingen voor Landbouw, Nijverheid en Handel" te Buitenzorg. „What kapok is and what it is used for."

„De Balata-industrie in Suriname". Supplement door Fred. Oudschans Dentz.

La Gazette de Hollande.

De toekomst van Sumatra, door F. H. A. Steens Zijnen.

Ned. Staatscourant.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 5 Juli 1911;
De Locomotief t/m 4 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 4 idem;
De Sumatrapost t/m 5 idem;
De Sumatrabode t/m 7 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 5 idem;
De Indische Mercuur no. 31;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw;
De Banier no. 26;
Weekblad voor Indië no. 10;
Witte Kruisblad no. 11;
Tijdschrift der Maatschappij v. Nijverh. afl. Juli;
Archief voor de Suikerindustrie in Nederl.-Indië, nos. 24 t/m 28;
Korte berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel no. 16.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Met erkentelijkheid werd van het Landbouwkundig bureau van het Kali-Syndikaat te Utrecht ontvangen: Een present-exemplaar van het werkje, getiteld:

„Cacao-culture in the West-Indies".

Het is ter kennisname van leden op de leestafel Heulstraat 17, den Haag, neergelegd.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

Voor den dienst in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van een degelijk, practisch en theoretisch onderlegd **jong landbouwer** liefst iemand, die hier te lande in de kleistreken in den landbouw heeft gewerkt, in het bezit is van een diploma van het met goed gevolg bezoeken van eene landbouwwinterschool, en voorts den hoogeren cursus der Nederlandsche Heidemaatschappij heeft afgeloopen en die thans, hetzij bij deze maatschappij, hetzij elders, met succes als opzichter of hoofdopzichter werkzaam is.

De bedoelde persoon zal den titel van **landbouwadviseur** voeren en eene bezoldiging genieten van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, met drie tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 (vijftig gulden) 's maands elk, benevens vrije woning of bij gemis daarvan eene indemniteit voor huishuur van *f* 50 (vijftig gulden) 's maands.

Zij, die in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 September 1911, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën onder overlegging van:

a. hunne diploma's;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. hunne geboorte-akte;

d., een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke, dat voldaan is aan de verplichtingen, welke voor hen uit de wet op de nationale militie zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld, of de candidaat gehuwd is, en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der IIde klasse, c.q. ook voor 't wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van *f* 1000 (één duizend gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (één honderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië anders dan ten gevolge van welbewezen zielsof lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pct. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pct. voor de gewone bijdrage aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden één maand traktement. Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over één maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk één maand traktement.

(Ned. Staatscourant van 26 Juli 1911, No. 173).

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 30 Juni 1911. No. 52.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den controleur J. G. Moojen en aan Mr. M. C. Rogge.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzer D. G. Sigmond; de ingenieur N. J. de Groot; de commies J. B. C. Keijser en de klerken Mej. R. M. Staal en H. van Eecke.

Benoemd: tot onderwijzer 1e kl. H. A. J. van Waesberge; C. van Noort en C. Haring; tot secretaris der res. Besoeki Ph. A. Bannet; tot pandh.-controleur F. P. Elbers; tot ass.-resident van Bangil Th. J. W. S. Neys; tot adjunct-chef bij den S. S. op Sumatra J. H. A. de Voogt; tot architect J. Dogterom; tot onderwijzer 1e kl. M. J. Vrolijk en J. van der Kleij; tot hulpprediker te Haroekoe J. Hessing; tot directeur van de Prins Hendrikschool te Batavia J. Stigter; tot secretaris van Menado J. P. Rambaldo di Collalto; van de res. Z. en O. afd. van Borneo B. Ch. A. J. van Dinter; tot vice-president van den R. v. J. te Batavia Mr. J. G. J. Oetgens van Waveren Pancras Clifford; tot lid van den R. v. J. te Semarang Mr. M. B. van Meertens; te Medan Mr. J. J. van Tiel; tot leeraar te Batavia H. F. Streiff; tot 1en klerk P. R. Leidelmijer, E. W. F. C. Gedult von Jungenfeld en J. A. Eduard.

Ingetrokken: de overplaatsing naar Borneo van den controleur L. M. van Klaveren.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de onderwijzer E. Th. Harkink; naar Sibolga de idem C. A. H. Taminiau; naar Padang-Pandjang N. Kampman; naar Grisee de idem J. A. A. Gobben.

Benoemd: tot hulponderwijzeres Mej. M. B. C. Jagtman en H. Meeuwig.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 2en luit. P. W. F. Kaniess.

Bevorderd: tot kap. de 1e luit. J. A. Gratama.

Overgeplaatst: naar Salatiga de 1e luit. J. H. Th. Velu; naar Banjoe-Biroe de idem F. J. T. C. Siegmund; naar Fort de Kock de 1e luit.-kwartiermeester L. M. van den Ende; de 2de luit. kwartiermeester J. J. Felix.

Uit de Javasche Courant van 4 Juli 1911. No. 53.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan P. W. v. Schendel; P. J. H. Smeets; W. Th. M. van Rooij; N. Christiaans; J. W. Hodenpijl; elf maanden aan P. K. Erkelens en J. P. van Ekris.

Ontslagen: op verzoek eervol W. K. F. Dietz en A. Groothoff.

Benoemd: tot assistent-resident van Amoentai H. P. van der Horst; van Timor F. C. Vorstman; van West Nieuw-Guinea G. M. G. M. Iingenluyff; van Koetei A. H. Spaan; van Tanah Datar K. A. James; tot luit. der Chin. te Klaten Lie Boen Hok.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit. der Chineezen te Soerabaja Kwee Tjan Hway; te Klaten Sie Ing Sioe.

Geplaatst: in de res. Amboina de contr. Th. H. A. van der Ven.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Padang Mej. M. Elzas.

Militair Departement.

Geplaatst: bij het 1e bat. de 2e luit. P. Gort; bij het 12e de 1e luit. C. van Teyn; te Tjimahi de 2e luit. D. J. G. van Steenbergen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.